



NEMIS TILI DARSLARIDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK VA LINGVODIDAKTIK AHAMIYATI

Xusanova Laylo Nazarboy qizi

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Soyibova Nigora

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrasi 1 kurs talabasi

So'nggi yillarda dunyo ta'lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib, sun'iy intellekt texnologiyalari o'qitish metodikasining ajralmas qismiga aylanmoqda. Xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini o'qitishda ham sun'iy intellekt asosidagi platformalar o'quvchilarning bilim olish faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ta'lim mazmunini boyitish va individual yondashuvni ta'minlash imkonini bermoqda. Nemis tili grammatik jihatdan murakkab, talaffuzi va sintaktik qurilishi o'ziga xos bo'lgan tillardan biri hisoblanadi. Mazkur tilni o'zlashtirish jarayonida o'quvchilar ko'pincha artikllar, fe'l zamonlari, modal fe'llar, so'z tartibi va murakkab gaplarni qo'llashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Sun'iy intellekt vositalari esa aynan shu muammolarni bartaraf etishga xizmat qiluvchi interaktiv va moslashuvchan ta'lim muhitini yaratadi. Bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi faqat bilim berish emas, balki mustaqil fikrlaydigan, axborotni tahlil qila oladigan va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalana oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt vositalarini nemis tili darslariga integratsiya qilish ilmiy-metodik jihatdan dolzarb masala hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi doimiy ravishda rivojlanib borayotgan ilmiy yo'nalishlardan biridir. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar rivojlanishi bilan ta'lim metodlari ham sezilarli darajada takomillashdi. Nemis tilini o'qitishda kommunikativ, kompetensiyaviy, konstruktivistik va raqamli pedagogika



yondashuvlari keng qo'llanilmoqda. Kommunikativ metod o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarda erkin muloqot qilishga o'rgatishni maqsad qiladi. Sun'iy intellekt vositalari esa ushbu metodni yanada samarali amalga oshirish imkonini beradi. Masalan, AI chatbotlari yordamida talabalar nemis tilida virtual suhbatlar olib borishi, turli mavzular yuzasidan fikr almashishi hamda yozma va og'zaki nutqini muntazam mashq qilishi mumkin. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchining bilimini amaliy faoliyatda qo'llashiga e'tibor qaratadi. Sun'iy intellekt asosidagi platformalar individual topshiriqlar yaratish, murakkablik darajasini avtomatik moslashtirish hamda o'quvchining rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini beradi. Konstruktivistik yondashuvga ko'ra, bilim tayyor holatda berilmaydi, balki o'quvchi tomonidan mustaqil ravishda shakllantiriladi. ChatGPT va boshqa generativ AI vositalari o'quvchini mustaqil izlanishga, savollar berishga, matnlarni tahlil qilishga va yangi bilimlarni yaratishga undaydi. Shu sababli sun'iy intellekt vositalari zamonaviy metodik yondashuvlarning amaliy ifodasiga aylanmoqda.

Sun'iy intellekt vositalarining nemis tili darslaridagi metodik imkoniyatlari

Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o'qitish metodikasida yangi bosqichni boshlab berdi. Avvallari raqamli vositalar asosan elektron lug'atlar, multimedia taqdimotlari va onlayn testlar bilan cheklanib qolgan bo'lsa, bugungi kunda generativ sun'iy intellekt o'quv jarayonining deyarli barcha bosqichlarida faol ishtirok etmoqda. Bu esa nemis tili darslarining mazmunini boyitish va o'qitish samaradorligini oshirish imkonini bermoqda. Sun'iy intellekt vositalarining asosiy afzalliklaridan biri — o'quv materiallarini tezkor va moslashtirilgan tarzda yaratishdir. O'qituvchi dars mavzusiga mos matnlar, dialoglar, grammatik mashqlar, lug'at topshiriqlari va testlarni qisqa vaqt ichida tayyorlashi mumkin. Natijada darsga tayyorgarlik uchun ketadigan vaqt qisqaradi va



pedagog ko'proq metodik faoliyatga e'tibor qaratadi. Nemis tilida o'qish ko'nikmasini rivojlantirishda sun'iy intellekt murakkab matnlarni o'quvchilarning bilim darajasiga moslashtirib bera oladi. Masalan, B1 darajasidagi matnni A2 yoki A1 darajasiga soddalashtirish, noma'lum so'zlarni izohlash, yangi lug'at birliklarini ajratib ko'rsatish hamda ular asosida mashqlar tuzish mumkin. Bu esa differensial ta'lim tamoyillarini samarali amalga oshirishga xizmat qiladi.

Yozma nutqni rivojlantirishda AI tizimlari incho, esse, rasmiy xat yoki dialoglarni tahlil qilib, grammatik va uslubiy xatolarni ko'rsatadi. Muhimi, o'quvchi faqat tayyor javobni emas, balki nima sababdan xato qilganini ham tushunib oladi. Bunday tahliliy yondashuv yozish kompetensiyasining bosqichma-bosqich rivojlanishiga yordam beradi. Og'zaki nutqni rivojlantirishda ovozni tanish texnologiyalariga ega sun'iy intellekt platformalari talaffuzdagi kamchiliklarni aniqlaydi, fonetik tavsiyalar beradi va o'quvchini takroriy mashqlar orqali to'g'ri talaffuzga yo'naltiradi. Ayniqsa, nemis tilidagi umlaut tovushlari (ä, ö, ü), "ch", "r" kabi tovushlarni o'zlashtirishda bunday texnologiyalar katta yordam beradi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt vositalari o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini ham oshiradi. Interaktiv topshiriqlar, virtual muloqotlar, tezkor fikr-mulohaza va shaxsiy tavsiyalar ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga imkon yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismoilov A. Xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Tafakkur, 2022.
2. Saidahmedov N. Pedagogik mahorat va zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2021.
3. Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge University Press, 2018.



4. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. Pearson Education, 2015.
5. Larsen-Freeman D., Anderson M. Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford University Press, 2020.
6. Hubbard P. Technology in Language Learning. Routledge, 2021.
7. Kohn K. AI and Foreign Language Education. Tübingen University Press, 2023.
8. European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027. Brussels, 2021.
9. OECD. Digital Education Outlook 2023. Paris: OECD Publishing, 2023.
10. Siemens G. Learning Analytics and Artificial Intelligence in Education. Springer, 2022.